

HOOFDSTUK ELF

Ik heb hem verteerd

Vier windstreken

'Ik heb Arjuna weggestuurd om wapens te halen,' zei Yudhishthira tegen Dhaumya, hun huispriester, die voor hen was wat de Grootvader is voor de wereld. 'Die held met zijn lange armen: zijn moed schiet nooit tekort, en zijn geest kent geen grenzen. Hij is me toegewijd, hij is bekwaam, en in de wapens is hij zo ervaren als Krishna zelf. Ik ken hen allebei, Krishna en Arjuna, die hun vijanden doden: de twee met de lotusogen, die in drie tijdperken verschijnen. Vyasa kent hen zo, en Narada heeft het me vaak gezegd: zij zijn de rishi's Nara en Narayana. Ik wist dat hij het kon. Hij doet niet onder voor Indra, hij is de zoon van een god, en daarom heb ik hem gestuurd: hij moet de koning van de goden zien en wapens van hem krijgen.

Bhishma en Drona zijn strijders die het in hun eentje tegen talloze vijanden tegelijk kunnen opnemen. Kripa en Ashvatthama, de zoon van Drona, zijn niet te verslaan. Die mannen heeft de zoon van Dhritarashtra aan zich gebonden. Ze kennen allemaal de Veda, ze zijn allemaal dapper, ze kennen allemaal de wapens, en ze willen allemaal met Arjuna vechten.'

Hij keek naar zijn broers. 'En dan is er Karna, de zoon van een suta, een grote wagenstrijder die de wapens van de goden kent. Hij is een vuur. De snelheid van zijn paarden is de kracht van de wind, zijn pijlen zijn de vlammen, het

klappen van de pees tegen zijn hand is het knetteren, het stof van het slagveld de rook, en de zonen van Dhritarashtra blazen hem aan zoals de wind een vuur aanblaast. Hij is het vuur aan het einde van een tijdperk, door de Tijd zelf losgelaten, en hij zal het droge gras van mijn leger verbranden. Alleen Arjuna kan dat vuur blussen: de grote regenwolk, met Krishna als de wind die hem voortdrijft, met de wapens van de goden als zijn water, met zijn witte paarden als de rij reigers die onder de wolk vliegt, en met de Gandiva, zijn boog, als de regenboog. Met een onophoudelijke regen van pijlen zal hij het brandende vuur van Karna in de strijd doven.

Van Indra zelf zal hij alle wapens van de goden krijgen, en hij zal ze grondig leren kennen. Hij alleen kan tegen hen allen op, denk ik, en zonder hem kunnen we die vijanden niet aan. We zullen hem terugzien met zijn wapens, want wat Arjuna optilt, laat hij niet vallen. Maar zonder hem vinden we hier in Kamyaka geen rust, wij niet en Draupadi niet.'

Hij wendde zich weer tot Dhaumya. 'Noemt u ons een ander woud, brahmaan, een mooi en heilig woud met veel voedsel en vruchten, waar goede mensen wonen, waar we op hem kunnen wachten, zoals wie regen wil op de wolk wacht. Noem ons hermitages, meren en rivieren en mooie bergen. Ik wil niet langer in Kamyaka blijven. We willen ergens anders heen.'

'Luister naar me, met Draupadi en met je broers,' zei Dhaumya, 'dan verdwijnt je verdriet. Ik noem je de heilige hermitages, de tirtha's en de bergen die de brahmanen hoogachten. Alleen al door ervan te horen krijg je verdienste, en als je erheen gaat, honderdmaal meer.

Eerst het oosten. Daar ligt Naimisha, met de Gomati, en daar is de offerplaats van de goden. Daar is de berg Gaya, met het meer van Brahma, de onvergankelijke banyan op Gayashiras en de Phalgu. Daar is ook de Kaushiki, waar Vishvamitra door zijn ascese een brahmaan werd, en de Ganga, waar Bhagiratha zijn offers bracht. In Kanyakubja dronk Vishvamitra soma met Indra, en daarna liet hij de stand van de kshatriya's achter zich en zei: "Ik ben een brahmaan." Daar ligt de samenvloeiing van de Ganga en de Yamuna, waar de Grootvader in de oudste tijd een offer bracht, en daarom heet het Prayaga. Daar is de hermitage van Agastya, en de Mahendra, de berg van Parashurama. En daar is de berg Kundoda, vol vruchten, wortels en water, waar Nala, de koning van de Nishadha's, zijn dorst lestte en rust vond.

Dan het zuiden. Daar stroomt de Godavari, vol water. Daar is de Payoshni, de rivier van koning Nriga, waar Markandeya het geslacht van Nriga bezong.

Bij Nriga's offer werd Indra dronken van de soma en de brahmanen van de giften. Leg de Ganga met alle andere rivieren op de ene schaal en de Payoshni op de andere, en de Payoshni weegt zwaarder, denk ik. Daar ligt Shurparaka, met de twee offeraltaren van Jamadagni, en in het land van de Pandya's de tirtha's van Agastya en Varuna, en Gokarna, en de Vaidurya-berg met de hermitage van Agastya. En in Surashtra liggen Chamasodbheda en Prabhasa aan de zee, en de berg Ujjayanta, waarover Narada een oud vers zong: "Wie op de heilige berg Ujjayanta zijn lichaam met ascese verhit, wordt geëerd aan het hemelgewelf." En daar ligt het heilige Dvaravati, waar Krishna woont, die de asura Madhu doodde. Hij is de oude god zelf. Hij is de eeuwige dharma: de brahmanen die de Veda kennen en wie het Zelf kent, zeggen dat Krishna de eeuwige dharma is. Hij heet ook Govinda, en men noemt hem het zuiverste van al het zuivere, de verdienste van al wat verdienste geeft, het heil van alles wat heil brengt. In de drie werelden is hij met zijn lotusogen de god van de goden, de eeuwige, het Zelf dat niet vergaat, de kenner van het veld, die over alles heerst. Daar woont hij, de doder van Madhu, wiens wezen niemand kan bevatten.'

Dhaumya keek naar de kant waar de zon onderging. 'In het westen, in Avanti, stroomt de Narmada naar het westen, en alle tirtha's en rivieren en bergen van de drie werelden, en alle goden met de Grootvader, komen in haar water baden. Daar stond de hermitage van de muni Vishravas, en daar werd Kubera geboren, de heer van de schatten. Daar is de rivier van Vishvamitra, waar Yayati, de zoon van Nahusha, uit de hemel van de goden viel en de eeuwige werelden terugkreeg, en de hermitage van Chyavana. En daar ligt Pushkara, het meer van de Grootvader.

Ten slotte het noorden. Daar stroomt de Sarasvati, met haar vele tirtha's, en de Yamuna, die naar de zee jaagt, met Plakshavatarana. Daar bracht koning Bharata vijfendertig paardenoffers, en daar stroomt de Drishadvati. Daar breekt de Ganga met geweld door de hoogste van de bergen heen, bij Gangadvara, en daar is Kanakhala. Daar is de berg Puru, waar Pururavas werd geboren, en de grote top van Bhrigutunga, waar Bhrigu zijn ascese deed. En dicht daarbij ligt Badari, de beroemde hermitage van Narayana, die is wat geweest is, wat komen zal en wat nu is: Vishnu, de eeuwige, de hoogste van alle wezens. Bij Badari stroomt de Ganga met warm water, en een andere stroom met koud water, en de oevers zijn van goudzand. Daar komen de rishi's en de goden altijd om Narayana te vereren. Waar Narayana woont, het hoogste Zelf, de eeuwige,

daar is de hele wereld met al haar tirtha's. Hij is wat heilig is, hij is het hoogste brahman, hij is de tirtha en het woud van de ascese, hij is de hoogste god, die heerst over wie heersen, de eeuwige, de Beschikker, de hoogste staat; wie hem kent, treurt niet meer. Waar de doder van Madhu woont, de eerste god, de grote yogi, daar zijn de rishi's van de goden, de siddha's en alle asceten. Die plaats is het heiligste van al wat heilig is.

Dit zijn de tirtha's op aarde. De Vasu's en de Sadhya's, de Aditya's, de Maruts en de Ashvins hebben ze bezocht, en rishi's die op de goden leken. Trek erlangs, zoon van Kunti, met de brahmanen en de asceten die bij je zijn, en met je broers, en je verlangen zal verdwijnen.'

Het gezicht naar het oosten

Dhaumya was nog aan het woord, toen Lomasha bij hen kwam, de rishi van de goden die Indra naar de aarde had gestuurd en die Narada had aangekondigd, een man vol vuur. Yudhishthira, de oudste van de zonen van Pandu, stond met zijn gevolg en de brahmanen voor hem op, zoals de goden voor Indra opstaan. Hij ontving hem met de eer die hem toekwam en vroeg hem waarom hij gekomen was en waarom hij zo rondtrok.

'Ik trek naar believen door alle werelden, zoon van Kunti,' zei Lomasha. 'Zo kwam ik in het huis van Indra, en daar heb ik je broer gezien. De koning van de goden zei tegen me: "Ga naar de zonen van Pandu." Op zijn woord, en op dat van Arjuna, ben ik snel hierheen gekomen, want ik wilde jou en je jongere broers zien. Wat ik kom zeggen, is voor jullie allemaal, ook voor Draupadi.

Het wapen waarvoor je Arjuna hebt gestuurd, heeft hij gekregen: het onvergelijkelijke wapen van Rudra, dat het hoofd van Brahma heet. Het is uit de amrita voortgekomen, en Rudra verkreeg het door zijn ascese. Arjuna kreeg er de mantra's bij om het los te laten en terug te roepen, en de riten die een misstap herstellen en heil brengen. Ook de wapens van de hoeders van de wereld heeft hij, en van Chitrasena, de zoon van de gandharva Vishvavasu, heeft hij gezang en dans geleerd. Hij leeft daar gelukkig.

De koning van de goden heeft mij ook iets voor jou opgedragen. "Zeg tegen Yudhishthira, uit mijn naam: Wees niet ongerust om Arjuna. Hij komt snel terug als meester van de wapens, nadat hij voor de goden een grote daad heeft verricht die zij zelf niet kunnen. Leg je intussen met je broers toe op ascese: er

is niets boven de ascese, en door ascese bereikt men wat groot is. Ik ken Karna zoals hij is. Hij houdt zich aan zijn woord, hij is vol geestdrift, in de felste strijd heeft hij zijn gelijke niet, en ik weet dat deze zoon van Aditya op de zoon van Shiva lijkt. Maar ik ken ook de kracht van Arjuna, met zijn brede schouders. In de strijd is Karna nog geen zestiende van Arjuna waard. En de angst voor hem die in je hart zit, die neem ik je af, nu Arjuna hier bij mij is gekomen. Wat je tocht langs de tirtha's betreft: Lomasha zal je er alles over vertellen. Wat die grote rishi je zegt over de ascese en de vrucht van de tirtha's, daar kun je op vertrouwen; het is niet anders."'

Lomasha keek de broers een voor een aan.

'En Arjuna zei tegen me: "Help mijn broer Yudhishthira aan een koningsgeluk dat met de dharma strookt. U kent de hoogste dharma en alle ascese, en wat de tirtha's aan verdienste opleveren. Zorg dat de koning naar de tirtha's gaat en koeien weggeeft. Laat hem onder uw hoede langs alle tirtha's trekken, en bescherm hem tegen de rakshasa's, in de wildernis en op de ruige bergen. Zoals de rishi Dadhichi Indra beschermde, en Angiras de zon, zo moet u de zonen van Kunti tegen de rakshasa's beschermen. Langs de weg zijn er veel, zo groot als bergen, maar als u hen beschermt, kunnen die niet dichtbij komen."

Dus trek ik met je mee, en ik bescherm je tegen alle gevaar. Twee keer heb ik de tirtha's al gezien. Met jou zie ik ze voor de derde keer. Manu en andere koninklijke wijzen hebben deze tocht gemaakt, en hij neemt alle angst weg. Jij hebt je geest altijd bij de dharma, en je houdt je aan je woord: je zult nog vrijer worden van al het kwaad, zoals koning Bhagiratha, zoals Gaya en Yayati.'

'Van vreugde vind ik geen woorden om u te antwoorden,' zei Yudhishthira. 'Wie is gelukkiger dan iemand aan wie de koning van de goden denkt? Ik heb u bij me, ik heb Arjuna als broer, en Indra denkt aan mij: wie is gelukkiger? Wat u zegt over de tocht langs de tirtha's: daartoe had ik al besloten, toen Dhaumya aan het woord was. Wanneer u het tijd vindt, brahmaan, dan ga ik. Dat staat vast.'

'Reis licht, koning,' zei Lomasha. 'Met weinig mensen ga je gemakkelijk.'

'Dan moeten de bhikshu's terug,' zei Yudhishthira, 'de rondtrekkende asceten die leven van wat men hun geeft, en de brahmanen en de asceten die honger en dorst niet verdragen, en de vermoeidheid van de weg en de kou niet. Ook de brahmanen die van zoetigheid houden, die gekookt eten willen, iets om te likken of te drinken, en vlees, en wie zich door koks laat volgen. De burgers die mij uit trouw aan hun koning gevolgd zijn en die ik tot nu toe

heb onderhouden, moeten naar koning Dhritarashtra gaan. Hij zal hun op tijd geven wat hun toekomt. En als hij dat niet doet, dan zal Drupada, de koning van de Panchala's, het hun geven, ons ten gunste.'

De meeste burgers gingen terug naar Hastinapura, de stad die naar de olifant heet, en met hen de brahmanen en de asceten. Koning Dhritarashtra, de zoon van Ambika, ontving hen allemaal, uit genegenheid voor Yudhishthira, de koning van de dharma, en hij gaf hun wat ze nodig hadden. Yudhishthira bleef met een klein aantal brahmanen nog drie nachten in Kamyaka, en Lomasha hield hem gezelschap en gaf hem moed.

De brahmanen die met hem in het woud hadden gewoond, zagen dat de zoon van Kunti op het punt stond te vertrekken, en ze kwamen naar hem toe. 'U gaat met uw broers en met de grote rishi Lomasha langs de tirtha's, koning,' zeiden ze. 'Neem ons mee. Zonder u kunnen we er nooit komen. De tirtha's zijn moeilijk te bereiken, er dreigen gevaren en roofdieren, en met een kleine groep kan niemand erheen. Uw broers zijn de beste boogschutters, en ze zijn dapper: onder jullie bescherming willen ook wij gaan, en zien wat u zult zien, Prabhasa en de andere tirtha's, de Mahendra en de andere bergen, de Ganga en de andere rivieren, de plaksha en de andere reuzenbomen. Als u de brahmanen een goed hart toedraagt, doe dan wat we vragen. De tirtha's zijn vol rakshasa's die de ascese verstoren: bescherm ons tegen hen. Ga onder de hoede van Lomasha langs alle tirtha's die Dhaumya en Narada genoemd hebben, en die Lomasha zal noemen, en raak met ons al uw kwaad kwijt.'

Yudhishthira kreeg tranen in zijn ogen. Met Bhima en zijn andere broers om zich heen zei hij tegen al die asceten: 'Goed.'

Met verlof van Lomasha en van Dhaumya, zijn huispriester, besloot hij te vertrekken, met zijn broers en met Draupadi. Juist toen kwamen Vyasa, hun grootvader, en Narada met Parvata, de rishi die met hem de werelden rondtrok, naar Kamyaka, om de zoon van Pandu te zien. Yudhishthira bewees hun eer zoals het hoort, en zij zeiden tegen hem:

'Yudhishthira, Bhima, en jullie, de tweeling: maak jullie hart recht voor jullie naar de tirtha's gaan. De brahmanen noemen wat het lichaam aan regels houdt een gelofte van de mens, en een geest die zuiver denkt een gelofte van de goden. Voor wie dapper is, is een hart zonder kwaad genoeg. Wees iedereen vriendschappelijk gezind. Houd de regels voor het lichaam, aanvaard de gelofte van de goden, en jullie zullen de vrucht krijgen die is beloofd.'

'Goed,' zeiden de Pandava's en Draupadi, en de rishi's, van de goden en van de mensen, verrichtten de riten voor hun welzijn. De Pandava's raakten de voeten aan van Lomasha, van Vyasa, van Narada en van Parvata, en met Dhaumya en de andere woudbewoners vertrokken ze, op de dag na de volle maan van de maand Margashirsha, toen de maan in het maanhuis Pushya stond. Ze droegen kleren van boombast en hertenhuiden, en hun haar was samengekoekt tot strengen, zoals bij asceten, maar ze droegen ook harnassen die geen wapen kon doorboren. Ze hadden hun wapens bij zich, hun zwaarden omgegord, hun pijlkokers vol pijlen. Indrasena, Yudhishthira's vertrouwde dienaar, die al sinds Hastinapura met hen meetrok, volgde met een stuk of veertien wagens, met de koks en de andere bedienden. Met hun gezicht naar het oosten trokken de Pandava's weg.

Wie wil er nog eten?

Onderweg zei Yudhishthira tegen Lomasha: 'Ik denk dat er ook iets goeds in mij is, rishi. En toch lijd ik zoveel als geen andere koning ooit geleden heeft. Mijn vijanden, denk ik, hebben niets goeds in zich, en de dharma is hun niet lief. Waarom gaat het hun dan zo goed in deze wereld, Lomasha?'

'Treur er nooit om, zoon van Pritha,' zei Lomasha, 'dat mensen die het onrecht liefhebben groeien door hun onrecht. Een mens groeit door onrecht, hij ziet goede dingen, hij overwint zijn vijanden, en dan gaat hij ten onder, met wortel en al. Ik heb het zelf gezien, lang geleden, in het tijdperk van de goden. Ik heb daitya's en danava's gezien die groeiden door onrecht, en ik heb ze zien vergaan.

De goden hadden de dharma lief, de asura's lieten haar los. De goden gingen naar de tirtha's, de asura's niet. En omdat ze onrecht deden, kreeg de trots de asura's in zijn macht. Uit trots kwam hoogmoed, uit hoogmoed woede, uit woede kwam schaamteloosheid, en toen ze zich nergens meer voor schaamden, ging hun goede gedrag verloren. Ze schaamden zich niet, hun gedrag was weg, hun geloften waren leeg, en al snel verlieten vergevingsgezindheid, geluk en dharma hen. Shri, de godin van geluk en glans, ging naar de goden, en het ongeluk naar de asura's. En in de daitya's en danava's, die het ongeluk in zijn greep had en wier verstand door trots verduisterd was, drong ook Kali binnen, de gestalte van het laatste en slechtste tijdperk. Ze verzuimden hun riten en

verloren alle besef, tot de hoogmoed hen ten onder bracht. Zonder roem gingen de daitya's allemaal te gronde.

Maar de goden, die de dharma volgden, gingen naar de zeeën, de rivieren en de meren en naar de heilige plaatsen, en door ascese, offers en giften en heilwensen werden ze van hun kwaad gezuiverd, en ze kwamen tot geluk. Doe jij hetzelfde, koning: baad met je broers in de tirtha's, en je geluk zal terugkomen. Dat is de eeuwige weg. Zoals Nriga en Shibi, de zoon van Ushinara, Bhagiratha, Gaya, Puru en Pururavas door ascese en door de tirtha's roem en rijkdom kregen, zo zul jij groot geluk krijgen. En de zonen van Dhritarashtra, die in onrecht en dwaasheid gevangen zitten, zullen vergaan zoals de daitya's.'

'Van plaats tot plaats trokken de Pandava's met hun gevolg verder, koning,' zei Vaishampayana, 'tot ze in Naimisha kwamen.'

En Vaishampayana vertelde verder.

Ze baadden in de Gomati en gaven er koeien en rijkdom weg. In de tirtha's die Kanya, Ashva en Go heten, offerden ze keer op keer water aan de goden, de voorouders en de brahmanen, ze verbleven bij Kalakoti en op de heuvels van Vishaprastha, en ze baadden in de Bahuda. In Prayaga baadden ze waar de Ganga en de Yamuna samenkomen, en ze bleven er een tijd voor een zware ascese. Met de brahmanen gingen ze verder naar Vedi, de tirtha van Prajapati, waar de asceten komen, en ook daar bleven ze; ze gaven de brahmanen wortels en vruchten uit het woud, en offerboter.

Daarna kwamen ze bij de berg van Gaya, de koninklijke wijze die zoveel verdienste had verworven. Daar is de heuvel Gayashiras, en daar stroomt de Mahanadi tussen haar rietoevers. Op die heilige berg ligt het meer van Brahma, waar de asceten komen. Daar bezocht Agastya eens Yama, de zoon van de zon, en daar woonde Dharma zelf, de eeuwige. Uit dat meer ontspringen alle rivieren, en Shiva, die de boog Pinaka draagt, is er altijd aanwezig. Daar, bij de grote onvergankelijke banyan, hielden de Pandava's de vier maanden van de regentijd, met het grote offer van de rishi's. Ze vastten er, één en al aandacht, en honderden brahmanen kwamen naar hen toe, en ook zij hielden de vier maanden, zoals de rishi's het voorschrijven. Die brahmanen, die de Veda helemaal kenden, zaten om de Pandava's heen als een raad, en ze praatten met hen over heilige dingen. Onder hen was Shamatha, een geleerde brahmaan die zijn leerjaren met het rituele bad had afgesloten en de gelofte van onthouding hield, en hij vertelde hun over Gaya, de zoon van Amurtarayas.

'Gaya was een van de grootste koninklijke wijzen,' zei hij. 'Luister naar wat hij gedaan heeft. Hier, aan de oever van dit meer van Brahma, bracht hij keer op keer zijn offers, met ontzaglijk veel voedsel en met rijke giften. Er waren bergen gekookte rijst, honderden en duizenden, meren van offerboter, rivieren van wrongel bij honderden, en stromen van gekruide gerechten bij duizenden. Dag na dag werd het klaargemaakt en uitgedeeld aan iedereen die kwam. En als aan het slot van een offer de giften aan de brahmanen werden gewijd, steeg het zingen van de Veda op tot aan het hemelgewelf, zo luid dat er niets anders meer te horen was. De aarde, de windstreken en de lucht waren er vol van. De mensen hadden gegeten en gedronken van wat Gaya hun gaf, en ze liepen rond en zongen:

"Wie wil er op het offer van Gaya nog eten? Iedereen heeft gegeten, en er staan nog vijfentwintig bergen voedsel. Wat Gaya bij zijn offer deed, heeft geen mens vóór hem gedaan, en niemand zal het na hem doen. De goden zijn door Gaya zo verzadigd van offerboter dat ze van niemand anders meer iets kunnen aannemen. Zoals niemand de zandkorrels op aarde kan tellen, of de sterren aan het hemelgewelf, of de druppels uit een regenwolk, zo kan niemand de giften van Gaya tellen."'

Lopamudra

Daarna trok Yudhishthira verder, en hij kwam bij de hermitage van Agastya. In Durjaya sloeg hij zijn verblijf op. Daar vroeg hij Lomasha waarom Agastya, de grote rishi die hier zijn hermitage had, Vatapi had gedood. Hoe groot was de macht van die daitya geweest, die mensen doodde? En waarom was hij zo woedend op hem geworden?

En Lomasha vertelde.

Lang geleden woonde er in de stad Manimati een daitya, een zoon van Diti, die Ilvala heette, en Vatapi was zijn jongere broer. Op een dag zei Ilvala tegen een brahmaan die veel ascese had gedaan: 'Geef me een zoon, een die gelijk is aan Indra.' De brahmaan gaf hem die zoon niet, en Ilvala werd woedend op hem. Vanaf die dag doodde hij brahmanen.

Ilvala kende de begoocheling, en hij veranderde zijn broer in een ram; Vatapi kon elke gedaante aannemen die hij wilde. Ilvala kookte het vlees van de

ram zorgvuldig en zette het brahmanen voor. Daarna riep hij zijn broer. Want wie Ilvala met zijn stem riep, die kwam terug, al was hij in het huis van Yama: hij nam opnieuw een lichaam aan en stond levend voor hem. Ilvala riep luid, en Vatapi, de asura, die de brahmanen haatte, hoorde het, scheurde de flank van de brahmaan open en kwam lachend naar buiten. Keer op keer zette de daitya brahmanen zo'n maaltijd voor, en keer op keer nam hij hun het leven.

In diezelfde tijd zag Agastya zijn voorouders in een kuil hangen, met hun hoofd naar beneden.

'Waarom hangt u hier?' vroeg hij.

'Om nakomelingen,' zeiden ze. 'We zijn je eigen voorouders. We hangen in deze kuil omdat we een nakomeling nodig hebben. Als jij een goede zoon verwekt, Agastya, worden we uit dit oord van kwelling bevrijd, en jij bereikt de bestemming van wie een zoon heeft.'

'Ik zal doen wat u wenst, voorouders,' zei Agastya. 'Wees niet langer ongerust.'

Hij dacht na over een nakomeling, maar hij zag geen vrouw die bij hem paste, in wie hij zelf als zoon geboren kon worden. Toen nam hij van alle schepselen het mooiste deel dat elk van hen had, en daaruit maakte hij een vrouw, de mooiste die er was. Dat meisje, dat hij voor zichzelf had gemaakt, gaf hij aan een koning van Vidarbha, die ascese deed omdat hij een kind wilde. Daar werd ze geboren, en ze straalde. Haar vader zag haar kort na haar geboorte en vertelde het aan de brahmanen, en die begroetten haar met heilwensen en gaven haar de naam Lopamudra. Ze groeide snel, mooi als een lotus in het water of de vlam van een vuur.

Ze werd een jonge vrouw, en honderd meisjes met sieraden en honderd dienaressen die niet vrij waren, stonden klaar om haar te dienen. Ze was welgemanierd en goed van aard, maar niemand vroeg naar haar hand, uit angst voor haar vader. Ze hield zich aan de waarheid, ze was mooier dan de apsara's, en met haar gedrag maakte ze haar vader en haar verwanten blij. Haar vader zag dat zijn dochter volwassen was geworden, en hij dacht: Aan wie zal ik haar geven?

Toen Agastya meende dat ze klaar was voor het leven van een huisvader, ging hij naar haar vader. 'Ik wil trouwen, koning, omdat ik een zoon wil,' zei hij. 'Ik vraag je om Lopamudra. Geef haar mij.'

De koning viel flauw. Hij wilde de muni zijn dochter niet geven, en weigeren durfde hij niet. Hij ging naar zijn koningin. 'Deze rishi heeft een grote

kracht,' zei hij. 'Als hij boos wordt, kan hij me verbranden met het vuur van zijn vloek. Zeg me wat jij wilt.'

De koningin zei niets. Lopamudra kwam naar hen toe. 'U hoeft om mij niet te lijden, vader. Geef mij aan Agastya, en red uzelf door mij.'

Op het woord van zijn dochter gaf de koning Lopamudra aan Agastya, met de riten die erbij horen. Zodra ze zijn vrouw was, zei Agastya tegen haar: 'Leg die kostbare kleren en die sieraden af.' Ze legde ze af. Het meisje met de grote ogen en de dijen als de stam van een bananenboom kleedde zich in lompen, in boombast en hertenhuid. In geloften en in gedrag werd ze zijn gelijke. Ze gingen naar Gangadvara, en daar deed de rishi met zijn vrouw, die hem in alles bijstond, de zwaarste ascese. Lopamudra diende hem met liefde en grote eerbied, en Agastya hield van haar.

Na lange tijd, op een dag dat ze gebaad had in haar vruchtbare tijd, viel zijn oog op haar, stralend van haar ascese. Hij zag hoe ze hem diende, hoe rein en beheerst ze was, hoe mooi, en hij vroeg haar om met hem te slapen.

Ze vouwde haar handen. 'Een man neemt een vrouw om kinderen. Maar beantwoord dan ook de liefde die ik voor jou heb, rishi. Kom bij me op een bed zoals ik had in het paleis van mijn vader. Ik wil dat jij kransen draagt en sieraden, en dat ik naar je toe kom zoals ik wil, met sieraden van de goden. Anders kom ik niet bij je, niet in deze okerkleurige lompen. En sieraden dragen is niet onrein, brahmaan.'

'Ik heb niet de rijkdom die je vader heeft, Lopamudra.'

'Met je ascese kun je alles wat er in de wereld van de levenden aan rijkdom is in een ogenblik hierheen halen.'

'Het is zoals je zegt. Maar dan verspil ik mijn ascese. Zeg me iets wat mijn ascese niet doet slinken.'

'Mijn vruchtbare tijd duurt niet lang meer, jij die rijk bent aan ascese,' zei Lopamudra. 'Anders wil ik niet bij je komen, op geen enkele manier. Maar ik wil ook je dharma niet schaden. Doe wat ik wil, zonder dat het je dharma schaadt.'

'Als je dit in je hart besloten hebt,' zei Agastya, 'dan ga ik rijkdom zoeken. Blijf jij hier, en doe wat je wilt.'

Ik heb hem verteerd

En Lomasha vertelde verder.

Agastya ging rijkdom vragen aan koning Shrutarvan, die rijker heette dan alle andere koningen. Toen de koning hoorde dat de rishi die uit een kruik geboren was aan de grens van zijn rijk stond, ging hij hem met zijn raadslieden tegemoet en ontving hem met eerbied. Hij gaf hem het arghya, het water dat men een geëerde gast aanbiedt, en met gevouwen handen vroeg hij waarom hij gekomen was.

'Ik ben gekomen omdat ik rijkdom zoek, koning,' zei Agastya. 'Geef me een deel, naar wat je kunt, zonder een ander te schaden.'

De koning liet hem zien dat zijn uitgaven even groot waren als zijn inkomsten. 'Neem van mijn bezit wat u wilt, geleerde.' Agastya, die beide kanten met hetzelfde oog bekeek, zag dat er niets overbleef, en dat hij schepselen zou schaden als hij er iets van nam. Hij nam Shrutarvan mee en ging naar koning Vadhryashva. Ook die ontving hen aan zijn grens, met het arghya en water voor hun voeten. 'We zijn gekomen omdat we rijkdom zoeken,' zei Agastya. 'Geef ons wat je kunt, zonder een ander te schaden.' Ook Vadhryashva liet hem zien dat zijn uitgaven even groot waren als zijn inkomsten, en ook daar nam Agastya niets. Met Shrutarvan en Vadhryashva ging hij naar Trasadasyu, de zoon van Purukutsa, uit het huis van Ikshvaku, die onmetelijk rijk was. Ook daar dezelfde ontvangst, dezelfde vraag, dezelfde rekening, en ook daar nam Agastya niets.

De koningen keken elkaar aan. 'Brahmaan,' zeiden ze, 'er is een danava die Ilvala heet. Niemand op aarde is zo rijk als hij. Laten we vandaag naar hem toe gaan en hem om rijkdom vragen.' Dat leek hun allen het juiste, en samen gingen ze naar Ilvala.

Toen Ilvala hoorde dat die koningen met de rishi aan zijn grens stonden, ging hij hen met zijn raadslieden tegemoet en ontving hen zoals het hoort. Hij zette hun het vlees van zijn broer Vatapi voor: hij had hem in een ram veranderd en gekookt. De koningen zagen Vatapi gekookt voor zich liggen, en het werd hun bijna zwart voor de ogen.

'Wees niet bedroefd,' zei Agastya. 'Ik eet de asura op.'

Hij ging op de voornaamste zetel zitten, en Ilvala deelde het eten uit. Agastya at al het vlees op, alles wat er van Vatapi was. Na de maaltijd begon

Ilvala zijn broer te roepen. Maar uit de buik van de rishi kwam alleen lucht, met een geluid als het rommelen van een donderwolk.

'Kom eruit, Vatapi!' riep Ilvala. 'Kom eruit, Vatapi!'

Agastya barstte in lachen uit. 'Hoe kan hij eruit komen? Ik heb die asura al verteerd.'

Ilvala vouwde met zijn raadslieden de handen. 'Waarvoor zijn jullie gekomen? Wat kan ik voor jullie doen?'

'We weten dat je veel macht hebt, asura, en grote rijkdom. Deze koningen zijn niet zo rijk, en ik heb veel rijkdom nodig. Geef ons wat je kunt, zonder een ander te schaden.'

Ilvala groette de rishi. 'Als je kunt zeggen wat ik van plan ben te geven, dan geef ik je rijkdom.'

'Je bent van plan elk van deze koningen tienduizend koeien te geven, grote asura, en evenveel goudstukken. En mij het dubbele, en een gouden wagen met twee paarden, zo snel als een gedachte. Ga maar na: je zult zien dat je wagen van goud is.'

Ilvala ging het na, en de wagen die hij had willen geven, was van goud. Hij gaf veel rijkdom weg, en de wagen, met de twee paarden ervoor, Vivaja en Suvaja. In een oogwenk brachten die paarden de koningen en Agastya met al die rijkdom naar zijn hermitage. Met zijn verlof gingen de koninklijke wijzen terug naar hun steden, en Agastya deed alles wat Lopamudra had gewild.

'Je hebt al mijn wensen vervuld,' zei Lopamudra. 'Verwek nu bij mij een kind dat groot is in kracht.'

'Ik ben tevreden over wat je gedaan hebt, Lopamudra,' zei Agastya. 'Ik leg je een keuze voor over je kind. Wil je duizend zonen, of honderd die elk tien waard zijn, of tien die elk honderd waard zijn, of één zoon die duizend waard is?'

'Laat ik één zoon hebben die duizend waard is. Eén goede, geleerde zoon is beter dan veel slechte.'

'Goed,' zei de muni, en op de juiste tijd sliep hij met zijn vrouw, die even ernstig was als hij en even vol vertrouwen. Toen ze zwanger was, trok hij het woud in. Het kind groeide in haar, zeven jaar lang, en toen het zevende jaar voorbij was, kwam Dridhasyu ter wereld, de geleerde, stralend van zijn eigen gloed, alsof hij de Veda's al opzei, met de upanishads, de leerteksten die de Veda afsluiten, en de hulpwetenschappen die erbij horen. Al als kind droeg hij vrachten offerhout naar de hermitage van zijn vader, en daarom noemde men

hem Idhmavaha, hij die het offerhout draagt. Zijn vader zag wat voor zoon hij had. Agastya had een voortreffelijke zoon verwekt, en zijn voorouders kwamen in de werelden die ze verlangden.

'Dit is de hermitage van Agastya, die Vatapi, de afstammeling van Prahlada, heeft gedood,' zei Lomasha. 'Hier stroomt de Bhagirathi, zoals de Ganga op deze plek heet, als een vaandel dat in de wind wappert. Ze viel uit het samengekoekte haar van Shiva, en ze overstroomt het hele zuiden en voedt het als een moeder, tot ze opgaat in de oceaan. Baad in haar zoveel je wilt. En kijk, daar is de tirtha van Bhrigu, die de drie werelden kennen. Daar baadde Parashurama, Rama uit het huis van Bhrigu, en hij kreeg het vuur terug dat hem was afgenomen. Hier kun jij met je broers en met Draupadi het vuur terugkrijgen dat Duryodhana je heeft afgenomen.'

Yudhishthira baadde er met zijn broers en met Draupadi, en hij offerde water aan de goden en de voorouders. Hij kwam uit de tirtha en straalde feller dan ooit, en geen vijand kon hem meer aanvallen.

'Waarom was Parashurama zijn glans kwijtgeraakt?' vroeg hij aan Lomasha. 'En hoe kreeg hij die terug? Vertel me alles.'

'Om de rakshasa Ravana te doden, werd Vishnu in zijn eigen lichaam geboren als zoon van koning Dasharatha, en hij heette Rama,' zei Lomasha. 'Wij hebben hem gezien, in Ayodhya, toen hij net geboren was.'

En Lomasha vertelde.

Parashurama, de zoon van Jamadagni, hoorde van Rama, de zoon van Dasharatha, en hij werd nieuwsgierig. Hij nam zijn boog van de goden, waarmee hij de kshatriya's had vernietigd, en ging naar Ayodhya, om te zien hoe sterk Rama was. Dasharatha hoorde dat Parashurama aan zijn grens stond, en hij stuurde zijn zoon Rama om hem met eer te ontvangen.

Parashurama zag Rama voor zich staan, met zijn wapens in de hand. 'Span deze boog, koning, als je kunt, met al je kracht. In mijn handen heeft hij de kshatriya's gedood.'

'U hoeft me niet te beledigen,' zei Rama. 'Ook ik schiet niet tekort in de dharma van de kshatriya's. En wie uit het huis van Ikshvaku komt, schept niet op over de kracht van zijn armen.'

'Genoeg uitvluchten,' zei Parashurama. 'Neem de boog.'

Rama nam de boog uit Parashurama's handen en spande hem zonder enige moeite, alsof het een spel was, en het geluid van de pees joeg alle wezens schrik

aan, zoals de donder. ‘Ik heb hem gespannen, brahmaan. Wat kan ik nog meer voor u doen?’

Parashurama gaf hem een pijl van de goden. ‘Leg hem aan, en trek hem naar je oor.’

Rama laaide op van woede. ‘Ik heb gehoord wat je zei, en ik heb het je vergeven. Je bent vol trots, Parashurama. Door de gunst van de Grootvader heb je meer vuur gekregen dan de kshatriya’s, en daarom beledig je mij. Kijk nu naar mij, in mijn eigen gedaante.’

En Parashurama zag in het lichaam van de zoon van Dasharatha de goden, de Aditya’s, de Vasu’s en de Rudra’s, en de voorouders en Agni. Hij zag de sterren en de planeten. Hij zag de rivieren en de tirtha’s, de zeeën en de bergen. Hij zag de Veda’s en de offers, en de wolken met hun regen en hun bliksem.

Daarop schoot Vishnu de pijl af. Droge bliksems sloegen in, grote meteoren schoten door de lucht, stof en regen vielen neer, de aarde beefde, en er klonk gedonder. De pijl overweldigde Parashurama en nam hem zijn vuur af, en brandend keerde de pijl terug in Rama’s hand. Parashurama viel bewusteloos neer. Hij kwam weer bij, kreeg zijn adem terug en boog voor het vuur van Vishnu. Op Vishnu’s woord ging hij naar de Mahendra, en daar woonde hij, de grote asceet, in angst en in schaamte.

Na een jaar zagen zijn voorouders hem daar zitten, zonder kracht en zonder trots. ‘Wat je deed, toen je tegenover Vishnu stond, was niet goed, mijn zoon,’ zeiden ze. ‘Hij moet in de drie werelden altijd vereerd en geëerd worden. Ga naar de heilige rivier die Vadhusara heet. Als je daar in de tirtha’s baadt, krijg je je glans terug. Daar is de tirtha die Diptoda heet, waar je voorvader Bhrigu in de tijd van de goden zijn ascese deed.’ Parashurama deed wat zijn voorouders hem zeiden.

‘En in deze tirtha kreeg hij zijn vuur terug,’ zei Lomasha.

. . .

HOOFDSTUK ELF van *De wapens van de goden*, boek 4 van *De Mahabharata opnieuw verteld* door Jan de Vries. Dit hoofdstuk staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/ik-heb-hem-verteerd/, met de verhalen, de personages en de plaatsen erbij. Het volgende hoofdstuk, *De beenderen van Dadhicha*, staat op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/de-beenderen-van-dadhicha/. Het hele boek is als PDF en EPUB te downloaden op mahabharata.nl/lezen/de-wapens-van-de-goden/.
Nederlandse tekst © 2026 Jan de Vries; werkeditie, niet in de handel.